

Tipográfia

A színek után következzen a másik leggyakoribb eszköz amit a tervezés során használunk. Ez pedig nem más, mint a szövegek használata, más néven a **tipográfia**

A tipográfia szó **sok mindent jelentett** az idők során: **használták betűtervezésre, betűmetszésre, nyomtatásra, sőt még a nyomdára is**. Ma a magyar nyelvben a betűkkel való tervezést, a szöveg és kép együttes elrendezését nevezzük tipográfiának.

Azért lényeges, hogy ezzel foglalkozzunk, mert rengeteg olyan tartalommal találkozunk nap mint nap, aminek a nagy része még mindig szöveges információ. A másik ok pedig, mindenki azt szeretné, hogy az általa közzétett szöveges információt mások elolvassák. Sajnos ezt csak kevesen fogják megtenni, manapság ugyanis már nem nagyon szeretünk olvasni, monitoron meg aztán pláne nem.

A tipográfiával tehát az a célunk, hogy a szöveg által hordozott információkat még teljesebben tudjuk átadni az olvasóknak.

Szöveges információkkal rengeteg helyen találkozhatunk, ott vannak a nyomtatott termékeken, a weboldalakon, a táblákon, a címkéken vagy csomagolásterveken, ha bele gondolsz egy csomó helyen használjuk ezeket.

Az információ átadása mindig a figyelem felkeltésével kezdődik, ezért egy jól megtervezett plakát, hirdetés, vagy weblap nyitó oldala azonnal magára vonja az olvasó figyelmét. Megfelelő tervezéssel kiemelhetjük a lényegét, egyszerűsíthatjuk, vagy a megfelelő tagolással rendszerezhetjük a tartalmat.

Javíthatunk az olvashatóságon, és ne feledjük azt sem, hogy **a tipográfiával stílust és arculatot is teremthetünk**.

A tipográfiában használt eszközök a betűtípus, a betűméret, a betűszín, a betűstílus vagy a szövegrészek igazítása. Egy a lényeg, a tipográfiai eszközök kiválasztása és alkalmazása soha ne legyen öncélú, ha használod, annak mindig legyen valamilyen funkciója. Például gondold meg, hogy egy szín kiemelésre való használata tényleg szükséges-e, és ez mennyire illeszkedik a megtervezett design-hoz? Csak azért, mert az adott szín tetszik, soha ne használj ha ez nem indokolt.

Ugyanez igaz a rengeteg szín együttes használatára is. Régimódi weblapoknál gyakran találkozhattunk ezzel, ma már viszont semmiképpen se használj ilyet.

A Betű

A szöveg legkisebb egysége a betű, amibe a kis és nagybetűk, a számok és egyéb írásjelek tartoznak bele. A betűk szerepe kettős, nemcsak információ hordozóként, de design elemként is funkcionálhatnak.

Egy adott betűtípus méretét a törzsméret határozza meg. A legmagasabbra felnyúló, illetve a legalacsonyabbra lenyúló szár sem lóghat ki ebből a



Kéгли

tartományból. **Ha egy betű méretét megadjuk, a törzsméretét adjuk meg,** nem pedig a kis vagy a nagybetűk méretét.

Az egyes betűtípusok törzsméretéhez eltérő betűszem méretek tartozhatnak, ezért a betűk tényleges nagysága között jelentős eltérés lehet.



daaaa 12 pt

Ezért ha egy kiadványban, a weben vagy bármely egyéb munkában megváltoztatod a betűtípust, ezt mindig vedd figyelembe, hiszen ez a szöveg terjedelmére, elosztására, és a képekkel, grafikai elemekkel kialakított viszonyára is befolyással lehet!

Ha nem vagy elég körültekintő, akkor bizony az egész borulhat.

Betűcsaládok

Sokféle betűcsaláddal találkozhatunk a munkánk során ezért a tervezés egyik fontos lépése a megfelelő betűtípus kiválasztása. A betűtípusokat 5 alapvető családba szoktuk sorolni, amelyből a két legelterjedtebb a **serif** és a **sans serif** betűcsaládok.

A kettő között az alapvető különbség az, hogy a serif betűtípusok úgynevezett talpas betűtípusok. A talpas betűtípusokkal leggyakrabban nyomtatásban találkozhatasz. Rengeteg könyv, de emellett a web is előszeretettel használja ezeket a hagyományos betűket. Az olvashatóságot illetően a vélemények erősen megoszlanak, van aki szerint könnyebben olvashatók, mint a sima betűtípusok, van aki szerint jobban fárasztja a szemet az ilyen betűtípussal írt szöveg olvasása.

A Weben lehetőleg csak a nagyobb méretű címsorokhoz használd, folyó szöveghez ne, mivel a kijelzőn szerintem is nehezebb olvasni egy kicsit.

A másik nagy betűcsaládba a sima, egyenes, vagy talp nélküli betűtípusok tartoznak. A weben nagyrészt ezzel találkozhatasz, mivel a képernyőn való olvasáshoz ez a legideálisabb.

A sorban a következő a **Monospace** vagy fix szélességű betűk családja. Ezeknél a betűknél minden egyes betű fix szélességű. Leggyakrabban kódok írásához, kiemelésekhez használják, mivel jellemzően az írógéppel írt szöveghez hasonlatos betűképet mutatnak.

A **kalligrafikus**, vagy más néven script betűk családjába a kézzel írt, vagy kézírásra hasonlító dőlt, díszes betűtípusok tartoznak. Egy fontos szabály van, hosszabb szövegekhez soha ne használd őket! Csak és kimondottan címsorokhoz, címekhez és díszítésre, mivel nehezen olvashatóak.

Sajnos hajlamosak vagyunk elcsábulni, de tudod, egy design elem használata soha ne menjen az olvashatóság rovására.

A következő csoport a **díszítő vagy dekoratív betűk** családja. Ezek a betűk tényleg csak díszítésre lesznek jók, semmi másra. Egyes típusaik jól használhatók ikonok tervezésénél, vagy felsorolásjelek helyettesítésére, de összefüggő szövegekhez általában nem alkalmasak.

A betűtípusokat ezen kívül egyéb szempontrendszerek szerint is csoportosíthatjuk. Hogy mi alapján, azt főleg az fogja eldönteni, hogy mire használjuk majd őket.

Az egyes betűtípusoknak különböző változatai léteznek. Erre azért van szükség, mert ezáltal sokkal több lehetőség van a szövegrészek elkülönítésére úgy, hogy ne kelljen egy másik betűtípust használni.

A **betűváltozatok** különböző szempontok szerint készülhetnek, pl. vonalvastagság, tengelyállás, betűszélesség, vagy a díszítettség. Így jönnek létre az úgynevezett vékony, félkövér, kövér, dőlt, stb. betűtípusok.

Light Condensed
Light
Light Semiextended
Condensed
Regular
Italic
Semibold Condensed
Semibold
Bold Condensed
Bold
Black
Black Italic


Kerning

Igazából ez inkább a kiadványszerkesztés területét érinti elsősorban, a weben kevésbé előforduló téma, de nem árt, ha tudod miről van szó.

Ha szövegekkel dolgozol, előbb utóbb találkozni fogsz vele.

A probléma abból adódik, hogy a szövegünk akkor szép, ha a betűk között megvan a megfelelő ritmus, azaz a betűpárok egyenlő távolságra vannak egymástól. Ezt a törekvést **egalizálásnak**, vagy **alávágásnak** is szokták nevezni. Ez azonban a betűk változatos alakja miatt legtöbbször nem teljesül. Akkor figyelhető meg igazából a probléma, ha csupa nagybetűs szövegünk van.

A ferde betűszáraknál úgy látszik, mintha a betűköz ezeken a helyeken nagyobb lenne, pedig majdnem nulla, vagy még kevesebb.



A megfelelő kialakításhoz a betűközöket csökkenteni, vagy növelni kell. A kiadványszerkesztő programok többsége egyébként tudja ezt automatikusan korrigálni, de csak akkor, ha a betűtípus tartalmazza az ún. alávágási vagy kerning táblázatot.

Ha nem, akkor ezt manuálisan kell megtennünk. Persze nem az egész dokumentumban, hanem csak a fontosabb helyeken, pl. a címeknél, vagy címsoroknál.

Egyébként ez nem azt jelenti, hogy a betűközöket ténylegesen egyformára kell beállítani, hanem hogy optikailag a betűk ritmusa egyezzen.

Bekezdések



A szövegek egyik legfontosabb tagolási egysége a bekezdés. Ennek az igazítása, formázása szövegszerkesztésből már ismerős lehet, és ez is egy fontos lépés a szövegekkel történő munkánál.

Ide tartoznak az igazítások, úgymint: balra, jobbra, középre igazítás, illetve a sorkizárás.

Gyakran használjuk a bekezdések tagolására az első sor behúzását. Ilyenkor ügyeljünk arra, hogy az utolsó sor hosszabb legyen, mint a behúzás mértéke.

Ugyanígy fontos, hogy lehetőleg a behúzás mértékénél kisebb üres rész ne maradjon az utolsó sorban, ezt csökkentjük vagy egyenlítsük ki a sorhosszot.

Az olvashatóságot sok minden más is befolyásolhatja, nem csak a kiválasztott betűtípus. Ilyen például a sortávolság és a sorhossz.



Sortávolság

Az olvashatóságot sok minden más is befolyásolhatja, nem csak a kiválasztott betűtípus. Ilyen például a sortávolság és a sorhossz. Erre nincs ideális recept, folyó szövegnél a nagyobb sorközök könnyebb olvasást tesznek lehetővé, ugyanígy a hosszabb sorok nagyobb sortávolságot igényelnek.

Erre nincs ideális recept, folyó szövegnél a nagyobb sorközök könnyebb olvasást tesznek lehetővé, ugyanígy a hosszabb sorok nagyobb sortávolságot igényelnek.

Gyakori hiba, hogy nem figyelünk eléggé a szöveg olvashatóságára és túl hosszú sorokat képezünk. A hagyományos szövegeknél **kb. 60 karakter az ideális sorhossz**, amely akár sorkizárt szedéssel is egyenletes megjelenést eredményez.



Sorhossz

A hagyományos szövegeknél kb. 60 karakter az ideális sorhossz, amely akár sorkizárt szedéssel is egyenletes megjelenést eredményez. Az ennél hosszabb sorok már fárasztják a szemet folyamatos olvasáskor. Gyakori hiba, hogy nem figyelünk eléggé a szöveg olvashatóságára és túl hosszú sorokat képezünk.

— kb. 60 karakter —

Az ennél hosszabb sorok már fáraszthatják a szemet folyamatos olvasáskor.

Betűkeverés

Nézzük meg a gyakorlatban, hogyan használjuk együtt a különféle betűtípusokat. Általában az a jó megoldás, ha a címsor és a folyó szöveg más betűcsaládhoz tartozik.



Ha a címsor egy sima betűtípus, akkor a folyó szöveghez használj egy jól olvasható talpas betűtípust. Nem meglepő, hogy ez fordítva ugyanúgy igaz lesz, és ugyanilyen hatékonyan működik.

A lényeg, hogy megfelelő kontraszt legyen a használt betűtípusok között.

A kontrasztot úgy is megteremthetjük, ha egy betűtípust kiválasztunk és ennek különféle betűalakjait használjuk.

Ilyenkor az úgynevezett **dupla pontozás** módszere jól használható megoldás. Ennek az a lényege, hogy ha a törzsszöveghez 20 pontos betűméretet választasz, akkor a címsor legyen ennek legalább a duplája. Ha ezt a szorzót növeled, akkor még drámaibb hatást érhetsz el.

Szabályok

Kettő maximum háromféle fontnál többet ne használj. Nemcsak azért, mert a kevesebb ugye több, de néha nagyon könnyű elszaladni a témában, ami nem biztos hogy kifizetődő. Egy adott fontnak több

típusát nyugodtan használhatod (dőlt, félkövér), illetve ha ehhez hozzáadod a betűméretekkel való játékot, akkor már elég széles palettán mozoghatsz tervezés közben.

Akár webre tervezel, vagy egy grafikára, esetleg egy plakátra teszel szövegeket, van néhány alap dolog, amit mindig célszerű betartani. Ezek közül ami mindig az elsődleges, az az olvashatóság. Figyelj oda erre a betűtípusok kiválasztásánál és a hátterek vagy a színek összeállításánál is.

A szövegek esetében nagyon fontos alapelv a szövegek megfelelő tagolása. Nem csak azért, mert esztétikailag sokkal szebb egy rendezett, megfelelően tagolt dokumentum, hanem mert az olvasást is megkönnyíti. Ezen kívül a szöveg megértését és feldolgozását is sokkal könnyebbé teszi az olvasó számára.

A kontraszt jelentőségét egy dokumentumon belül sokszor nem használjuk ki, pedig nagyon fontos lenne. **Kontraszt akkor van két elem között, ha elég nagy közöttük az eltérés grafikailag.** És ehhez kevés az, ha pl. a címsorunknak egy kicsivel nagyobb betűtípust választunk, vagy esetleg félkövérré állítjuk.

A tagolás szempontjából ez akkor jó, ha nemcsak jól látható méretbeli különbséget állítunk be, hanem mondjuk egy más betűtípust is használunk.

A harmadik, de egyáltalán nem elhanyagolható szempont a megfelelő hierarchia használata a szövegben. Használj különféle címsorokat, illetve a grafikákon is hangsúlyozd ki a lényeges dolgokat, mintha címeket és alcímeket használnál.

Kontraszt - igazítás - tagolás

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua.

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua. Ut enim ad minim veniam, quis nostrud exercitation ullamco laboris nisi ut aliquip ex ea commodo consequat.

Duis aute irure dolor in reprehenderit in voluptate velit esse cillum dolore eu fugiat nulla pariatur. **Excepteur** sint occaecat cupidatat non proident, sunt in culpa qui officia deserunt mollit anim id est laborum.

"Duis aute irure dolor in reprehenderit in voluptate velit esse cillum dolore eu fugiat nulla pariatur"

Ha a betűkeverést alkalmazzuk, akkor következetesen tartsuk be az alapszabályt, hogy egymástól **eltérő stílusú betűket válasszunk**, mivel a „kis különbség nem különbség”.

Garamond
Roboto 

Garamond
Lucida Bright 

Van pár betűtípus, amiket ne használj, mert azon kívül, hogy rondák, eléggé véleményes a használatuk is.

Ügyelj arra, hogy a tartalomhoz is illeszkedjen a választott betűtípus. Ennek a megválasztása tükrözze az adott munka témáját, erősítve annak az üzenetét.

Érdekességek

A szövegek használatával kapcsolatban is van jó néhány érdekesség, amelyet nem árt figyelembe venni.

Az egyik ilyen, hogy a betűket mintafelismerés révén azonosítjuk. Régen megy a vita arról, hogy melyik betűtípus olvashatósága a legjobb. Van aki szerint a talpas, van aki szerint a sima betűké. Igazából egyik verzió sem nyert eddig bizonyítást.



Hogy lehet, hogy a képen levő valamennyi jelet „A betűként” azonosítod? Pedig nem az történt, hogy korábban a betű valamennyi lehetséges formáját memorizáltad volna. Azért van így, mert mindenki van egy emlékkép a betű lehetséges formájáról, így amikor meglátsz valami ehhez hasonlót, az agyad egyből felismeri.

Ezt a tulajdonságot használják ki a tervezők, hogy a különböző betűtípusok segítségével hangulatokat fejezzenek ki, vagy logótervezésnél, a különböző játékos formák, szimbólumok, kialakításánál is.



A színeknél már beszéltünk, a tervezésnél pedig fogunk még beszélni a megfelelő kontraszt fontosságáról. Szövegek esetében nemcsak a különféle betűalakok és méretek vonatkozásában kell figyelni a kontrasztra, hanem a háttér és szövegszín esetében is.

Egy olyan szöveg esetében, amely fontos, ne használj nagyon hasonló formákkal rendelkező betűtípust, mert ezeket nagyon nehéz olvasni. Ugyanez igaz a hosszabb törzsszövegekre is. Ezeknél mindig ragaszkodni kell a jól olvasható betűkészletekhez.

Betűtípusok beszerzése

Joggal merült fel mostanra talán benned is a kérdés, hogy honnan lehet a munkához betűtípusokat beszerezni.

Rengeteg ingyenesen letölthető, illetve megvásárolható fontkészlet található a neten. Vannak erre szakosodott oldalak, de találhatóak betűtípusok blogok válogatásaiban is.

Amire nem árt odafigyelni, hogy az ingyenesen letölthető fontok általában csak magáncélú felhasználásra ingyenesek és használhatók, egy üzleti oldalhoz azonban már nem.

Ezt ne felejtsd el ellenőrizni, Vagy használd ezt az oldalt, <https://www.fontsquid.com/>

Ahogy azt a fejlécnél is láthatod 100%-ban használhatod az itt talált betűkészleteket üzleti célra is.

A betűtípusok leggyakrabban **ttf** vagy **otf** kiterjesztéssel rendelkeznek, ha ilyenrel találkozol, az biztosan egy betűtípus fájl lesz.

A letöltött betűtípusokat, mivel leggyakrabban egy tömörített mappában töltődnek le, ki kell csomagolni, majd telepítened is kell. Ehhez kattints jobb gombbal a betűtípus fájlra, majd a telepítés menüpontra kattintva telepítheted. Ezután a betűtípus minden programod számára elérhető lesz.

A másik lehetőség a fontok használatára a [Google webfonts](#). Az oldalon több száz font közül válogathatsz, amelyeket főként a weboldalakon tudsz használni. Rá tudsz szűrni a főbb betűcsaládokra, illetve a nyelveknél a **latin extended** lehetőséget kiválasztva nagy valószínűséggel olyan fontokat fogsz kapni, amelyek tartalmazzák a magyar ékezetes karaktereket is.

Ezt egyébként le is ellenőrizheted. Írd át valamelyik mintaszöveget erre a klasszikus szövegre, (*Árvíztűrő tükörfúrógép*) majd alkalmazd az összes betűtípusra. Így egyből láthatod, hogy megvannak-e magyar ékezetes karakterek.

Ez a hülye szöveg egyébként azért terjedt el, mert tartalmazza az összes magyar ékezetes karaktert, és így pont jó az ellenőrzésre.

Egy betűtípust kiválasztva tovább bővítheted mire, és hogyan van szükséged. Kijelölheted, mely nyelvek kelljenek, illetve melyik betűváltozatokat szeretnéd használni.

A kiválasztott betűtípust letöltheted, vagy ha a weboldaladba szeretnéd használni, az ehhez szükséges kódokat is megkapod. Erről később még részletesen fogunk beszélni.

Egyre figyelj, nem érdemes több száz fontot összegyűjteni, és telepíteni, mert valószínűleg azon kívül, hogy éppen megtetszett úgysem fogod használni őket.

A másik ok pedig, a számítógépedet is nagyon lelassíthatja, ha százával telepíted a különféle fontokat.

A <https://typespiration.com/> oldalon különféle font párosításokat találsz színekkel kombinálva. Inspirációnak nagyon jó, hogy egy kis színskálával együtt egy gyakorlati példán keresztül egyből meg is nézheted, hogy néznek ki együtt a betűtípusok. Ezt egyébként te is megcsinálhatod a saját terveidnél, mivel csak pár perc munka, de nagyon sokat segíthet.

Az oldalon egy kiválasztott stílus esetében megkapod a használt fontok nevét és beszerzési helyét, valamint a színek hexa kódját is. A fontok linkje egyből az oldalra visz, a színekre kattintva pedig egyből a vágólapra másolódik a kód.

Beszéltünk a kontraszt fontosságáról is, a szövegek és a háttér kontrasztjáról, ami az olvashatóság miatt kiemelten fontos.

Ezen az oldalon, <https://contrast-ratio.com/> le ellenőrizheted, hogy ez megfelelő-e.

Az oldal a beállított szövegszín és háttérszín alapján kiszámol egy arányszámot, ami akkor jó, ha ez az érték **5 felett van**. A színeket megadhatod a színek weben használt nevével, RGB kóddal, illetve a szín hexa kódjával is. A beállított értékekkel megnézheted, hogy a szöveg a háttéren hogy néz ki, illetve a két színt fel is cserélheted.

Jegyzetek

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....



.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....